

The Voice Of Ustad Bukhari

the first collection of legend Poet

چہلستا

استاد بخاري

E-Book by:

I.T SCHOLARS GROUP LARKANA

عظیم ماٹھو : عظیم شاعر

(استاد بخاری)

چہ ستا

الیکٹرانک بک

ترتیب ڈینڈر

جنید فاروقی، جمشید فاروقی

مراد واہٹ روڈ لاڑکانو، سند، پاکستان.

www.itsgrouplrk.com

xara_junaid@yahoo.com

Ph.#. 074-4046864-4058075

گذارش

اڄ ڪلهه ڪمپيوٽر تي نٽ نوان تجربا ۽ تحقيق ٿي رهي آهي، انهيءَ گهرجن کي پوري ڪرڻ لاءِ سنڌي ٻولي هاڻي سائنسي انداز ۾ ڪمپيوٽر جي ٻولي بنجي چڪي آهي. اسان سگهاري ادب ۽ ڪلچر جي دعويٰ ڪيون ٿا ته پوءِ ڀلا ڇو پوئتي رهجي وڃون. جڏهن ته اها ذميواري اسان جهڙن ننڍڙن ماڻهن جي ناهي پر اها ذميواري انهن نالي ڪنهن ادارين جي آهي جيڪي ٻوليءَ، ادب ۽ ثقافت جي نالي تي قائم آهن پر افسوس سان چوڻو ٿو پوي ته انهن ادارن جا سربراهه، صرف ۽ صرف نوڪري ٿا ڪن. ادارن جو يا انهن جي سربراهن جو ڪم باقي وڃي اهو بچيو آهي ته صرف سرڪار جي هر آسائش حاصل ڪجي ۽ پنهنجي شخصيت جو رعبه جهڙائجي. سنڌي سماج علمي، ادبي ۽ ثقافتي ادرن جي بي توجهي جي ڪري تباهي جي ڪناري تي وڃي رسيو آهي. هيل تائين اسان کي ۽ سنڌي ادب کي مليو ڇا هي؟ **اوهان ڪڏهن سوچيو آهي!** پر اسان کي ملي به ڇا ٿو سگهي؟ ههڙي ڪامورا ڪلچر ۾، نوڪريون ته ڪجن ٿيون پر ڪم ڪجهه به نٿو ٿئي آهي ۽ ان سان لاڳاپيل ڪيترائي سوال آهن جن جو حل گهرجي ٿو؟

ٻوليءَ سان خدا ڪھاڙڻ محبت ڪھاڙڻ وارا ماڻھون تہ ويچارا
اڪثر مري ويا آھن. انگري ٻولي ڀليم ٿي وئي آھي.
ٻوليءَ جي تحقيق توڙي ڪمپيوٽر جي حوالي سان پيش
رفتہ وڃي پاڇي بڻجي آھي.

جديد دنيا جي مقابلي سان منھن ڏيڻ لاءِ اسان ھي
اداريو پنھنجي مڙسيءَ سان قائم ڪيو آھي ھن اداري جي
پليٽ فارم تان اسان آن لائين ڪيترا ئي پروگرام ترتيب
ڏنا آھن: جھڙوڪ: **شاھ جو رسالو، سچل جو رسالو، ايلسا**
قاضيءَ جو انگريزي ۾ ترجمو ڪيل شاھ جو رسالو، ھڪ
ٻئي ڪوشش اھا ڪئي آھي تہ ھيل تائين آيل سچل جي
شاعري تي موجود ڪتابن مان ڪافيون گڏ ڪري ھڪ
الڳ e-book (سچل جون ڪافيون) ترتيب ڏنو آھي
انڪان علاوه جديد شاعريءَ ۾ عنايت ميمڻ جو ڪتاب
محبتون ۽ فاصلا ۽ استاد بخاري جي شاعري مان چھ
سٽا ڪمپوز ڪري e-book جي فارم ۾ ڊائون لوڊنگ جي
لاءِ موجود آھن.

اميد تہ اوهانڪي اسانجي ھيءُ ڪوشش ضرور وڻندي.
جي ڳالھ وڻي تہ روائي سستيءَ جو مظاهرو نہ ڪندا پر
بر وقتہ پنھنجي چڱي يا بري راءِ جو اظهار ڪندا تہ
جڏين اسان پنھنجن غلطي جو ازالو ڪري سگھون. ان
سلسلي ۾ وڌيڪ گذارش اھا ڪرڻي آھي، خاص ڪري

سنڌ کان ٻاهر رهندڙ دوستن کي، ته هو مهرباني ڪري سنڌي ٻوليءَ جي فروغ ۽ ترقيءَ لاءِ پنهنجي زندهه دليءَ جو مظاهرو ڪري سنڌي ٻولي کي عام فهم بڻائڻ ته جيئن ٻولي بچي سگهي. ڇو ته نه صرف سنڌي ٻولي جي بقاءَ لاءِ جوڙيل ادارا اڀاڙج ٿي ويا آهن پر سنڌي ٻولي جو مستقبل به داءِ تي لڳل آهي. هن وقت جديد دنيا جي چيلئنجز کي مذاق نه سمجهڻ گهرجي ڇو ته جيستائين اسان جديد دور جي تقاضائن موجب ٻوليءَ جي هن اليڪٽرانڪ سسٽم تحت واهر نٿا ڪيون تيستائين ٻوليءَ جو بچاءُ ممڪن ئي ناهي ان ڪري سنڌي ٻوليءَ جي وارثن کي پنهنجي بلبوتي تي ٻولي بچائڻ گهرجي ۽ ههڙي نموني سان ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آيل مواد کي پروموت ڪرڻ گهرجي ته جيئن اسان پنهنجي ٻولي ۽ ثقافت پاڻ بچائي سگهون.

هن ڪتاب جي مواد کي استعمال ڪرڻ، ڇاپڻ، ورهائڻ يا ڪنهن ريسرچ ورڪ وغيره ۾ استعمال ڪرڻ جي سڀني کي اجازت عام آهي. رڳو ايترو عرض آهي ته رفرنس ۾ آءِ ٽي اسڪالرس کي ياد ضرور ڪيو وڃي.

جيند احمد فاروقي

۳ ڊسمبر ۲۰۰۶

عظيم ماڻهو ۽ عظيم شاعر

استاد بخاري

هو ڊبل استاد هو، هڪ ته هو پروفيشنل استاد هو، ٻيو ته چڻ هن جو نالو ئي استاد هو. هو صرف ٻن ٽن هزار شاگردن جو نه پر، سموري سنڌ جو استاد هو. هن جي ذات ڏونگرن کي ڏاکڻي ڇڏيندي هئي ۽ اڀوجهن لاءِ ڏي هئي. هاڻي توهان بلڪل سمجهي ويا هوندو ته سن ۱۹۳۰ع جي جنوري مهيني ۾ ۱۶ تاريخ دادو ضلعي جي ڳوٺ غلام چانڊيو ۾ سيد حاجن شاه جي گهر ۾ جنم وٺندڙ سيد احمد شاه ”استاد بخاريءَ“ جي ڳالهه پئي هلي.

جيئن ته استاد پنهنجو پالڪيڻ درياءُ ويجهو، ڪانهن جي اچن گلن ۽ سرنهن، پاڇهر، جوئر، ڪڻڪ توڙي مٽرن جي ڪيٽن ۾ ڊڪندي ڊوڙندي گذاريا، ان ڪري سندس طبيعت ۾ رنگيني ۽ ميناج جو سماءُجي وڃڻ فطري عمل هو. هو ننڍپڻ کان ڏاڍو ذهين هيو، تعليمي لحاظ کان پهرين درجي کان سنڌي فائينل تائين پهرين پوزيشن کڻندو رهيو. استاد، عالم، فاضل ۽ اديب واريون ڊگريون حاصل ڪرڻ کان پوءِ ۱۹۴۶ع ۾ پهرين نوڪري روڻيو کاتي ۾ ٿيپدار طور ڪئي. پر هر ڪو ڄاڻي ٿو ته هن نوڪري ۾ رهي، ڪير ڪيترو به چاهي، ڪنهن درد مند جي دوا نٿو ڪري سگهي. ان ڪري استاد جي

طبيعت کي به هي نوڪري بلڪل ڪونه وڻي ۽ جلد ئي هو اداري کان ناتا ٽوڙي تعليم کاتي سان رشتو جوڙي ويٺو. استاد پرائمري استاد بڻجي مستقبل جي معمارن کي سکيا ڏيڻ شروع ڪئي. هونئن ته استاد شاعري ۱۹۴۶ع ۾ شاگردي واري زماني کان شروع ڪئي هئي، پر ۱۹۵۱ع ۾ جڏهن کيس ايليسمينٽري ڪاليج ميناڻي ۾ تريننگ وٺڻ لاءِ موڪليو ويو، جتي کيس نامور شاعر عبدالله اثر جي صحبت نصيب ٿي ته استاد جي اندر جي ڏات تڙپي اٿي. سندس من ۾ متل مانڌاڻ نيٺ اڀري ٻاهر نڪري پئي، مشاعرن جون محفلون مڇي ويون. پهريون استاد پنهنجو تخلص ”آسي“ ۽ ”دردي“ استعمال ڪيو، پر پوءِ جلد ئي پاڻ کي ”استاد“ سڏائڻ تي رضامند ٿيو.

استاد جي شاعريءَ جي ڪچي ڪلي ڪڙي گل ٿي پئي، جنهنجي خوشبو سموري سنڌ ۾ واسجي وئي. استاد ڌرتي، دل وارن ۽ سونهن جو شاعر بڻجي ويو. سندس گيت نگر نگر گونجڻ لڳا. سچ ته استاد جي شاعري ۾ سلاست، بلاغت، جماليات ۽ هر اها خوبي موجود آهي، جيڪا علم ادب جي دنيا ۾ هڪ شاعر کي اعلى درجي ۽ مقام تي آڻي بيهارڻ لاءِ مقرر ڪئي وئي آهي. استاد جي شاعريءَ مان جماليات ائين اڀري نڪري ٿي جو محسوس ٿئي ٿو جڻ هاڻي هاڻي سونهن مشڪ عنبر سان وهنجي سهنجي ريشم جو ڀرت ڀريل رنگين

پڙو اوڙهي آئي آهي. استاد نه صرفه سونهن پرسته هو، پر ڌرتيءَ کي پنهنجي سرتي بڻائي ويٺو هو. ياد ٿو اچي ته استاد پنهنجي ڪتاب ”ڌرتيءَ — سرتي“ جي ارپنا ڪجهه هن طرح ڪئي آهي:

پنهنجي دل جي نالي

منهنجي دل دادو آهي

دادو سنڌ جي دل آهي

۴

سنڌ وري ڪائنات جي دل آهي

هن مان صاف ظاهر ٿئي ٿو ته استاد رڳو سنڌ لاءِ نه پر سموريءَ ڌرتيءَ جي گولي تي آباد ٿين درجي جي ماڻهن لاءِ تڙپيو آهي هو سموري ڪائنات جو شاعر آهي، پر هن ڪڏهن به اها دعوى نه ڪئي هئي (هاڻي به ڪجهه حال حيات شاعرن جيان) ته هو شيخ اياز کان وڏو شاعر ۽ لطيفه ثاني آهي. استاد ته ڪڏهن به پاڻ کي وڏو شاعر به محسوس نه ڪيو، هو هر نئين لکندڙ سان بنا ڪنهن هت پيد ۽ فرق ڏيکارڻ جي ائين ئي سک ۽ اڪير مان ملندو هو، ڇڻ پاڻ به انهي تهه جو آهي. جڏهن ته اسان جا گهڻا سينئر جونيئرن کي منهن پري ڪري آڳرن جو هٿ ڏيندا آهن. ان پيٽ ۾ استاد ته هر هڪ کي پاڪر ۾ پري وٺندو هو. هو هڪ عظيم شاعر هو. ادبي ڪسوٽيءَ

موجبہ عوامي شاعر ئي سڀني کان وڏو شاعر هوندو آهي، ڇو ته عوام جنهن کي گهڻو مان مرتبو ڏئي اهو ئي وڏو آهي. وقت ثابت ڪيو آهي ته استاد جي شاعري هر هنڌ، پڙهيل ۽ اڻ پڙهيل ۾ ايتري ئي مقبول آهي، جيتري شاه عبداللطيف ڀٽائي جي شاعري عوام ۾ مقبول آهي. استاد پروفيشنل حساب سان سورنهن سال گلن جهڙن پارڙن جي تربيت ڪرڻ کان پوءِ پهريون سيڪنڊري ۽ ۱۹۶۳ع ۾ ليڪچرار ٿيو. هن دوران هن ڊگري ڪاليج لاڙڪاڻو ۽ ڊگري ڪاليج دادو ۾ خدمتون سرانجام ڏنيون. ليڪچرار کان پوءِ اسسٽنٽ پروفيسر به بڻيو، جنهن تان ۶۰ سالن جي ڄمار ۾ رٽائر ڪيائون. سندن علمي خدمتن عيوض سنڌ سرڪار ڊگري ڪاليج دادو جو نالو استاد بخاري ڊگري ڪاليج رکيو آهي.

استاد بخاري نه صرف لائق استاد ۽ سٺو شاعر هيو، پر هو هڪ سٺو موسيقار پڻ هو. هن پنهنجن ڪيترن ئي گيتن جون ڌنون ترتيب ڏنيون. استاد سموري حياتي شاعري جي جهول ۾ تازا توانا گيت پيٽا ڏنا. شاعري سندن رت ۾ ردم بڻجي ڊوڙندي رهي. استاد بخاري بلڊ ڪينسر جهڙي موذي مرض ۾ مبتلا ٿي چڪو هيو، سالن کان چنبريل ڪينسر جا جراثيم سندس حياتي پيئندا رهيا. پر پاڻ ڪڏهن به هنيانءَ نه هاريائون. مرڪ سندن چپن تان ڪڏهن مٽجي نه سگهي. موت

سان وڙهندي استاد لنڊن مان بلڊ ٽرانفريشن به ڪرائي، پر موت جو راکاس سندن حياتي مٿان ٿڪ پڌي بيٺو رهيو ۽ نيٺ ۹ آڪٽوبر ۱۹۹۶ع ۾ اوچتو پڙڪو ڪائي استاد جي حياتيءَ کي جهپي اڏامي ويو. اها شام سمنڊ مانيٽو ٿي ويو، وڻ ٿڻ اداس نظر اچڻ لڳا، پڪين جي نڙين ۾ سندن لاتيون اٽڪي بيهي رهيون، سنڌ سموري سوڳوار بڻجي وئي ۽ هيٺئر جڏهن ۱۳ سال گذري چڪا آهن تڏهن به استاد جي شاعريءَ ساڳي پاڻوھ ۽ شوق سان پڙهي ويندي آهي.

سچ تڙاتے امر آهي.

چہرے لائٹا

استاد بخاری

۱
ها، هاڙه اچي ويو آ،
درياه چڙهي ويو آ،
جذبات به ايامن ٿا،
ٻوڙن ٿا ڪڪر اڀي تي،
ولرن جا ولر توڙي،
اڏمان به اڏامن ٿا.

۲
آئينو، تـ ناھيان جو،
اچرج ۾ اڪيون ڪوليو،
تو ڏانهن ڏسان وينو.
هڪ حور جي پاسي ۾،
محشر جي دلاسي ۾،
وسڪان ۽ سڪان وينو.

۳

تون ريت تتي آهين،
چڙ باه وتي آهين،
وسگار سان مل ٿرتي!
جو چاه جو چؤماسو،
تنهن تنهنجو وتو پاسو،
اٿ پيار سان مل ٿرتي!

۴

بيچين طبع چنچل،
جيئن روڪ ايئن اٿجهل،
جذبات وتي آهين!
مان ڪاڇو، اچ ڪڇ ۾،
پئي پوءِ نچ ڪڇ ۾،
برسات ندي آهين.

۵

سگ جيئن ٿي زور ڀري،
دل تيئن ٿي شور ڪري،
تـ مانـ ڪري وينس.
لالاڻ چڪي تنهنجي،
سرهاڻ سڏي تنهنجي،
توڙي جي ڀري وينس.

۶

نئين گاج سُڪي پئي آ،
منچر به لهي وئي آ،
تئي مينهن جو وسڪارو.
چپ چاپ منهنجا تتا تاسا،
گل تنهنجا صفا پياسا،
ڪو نينهن جو وسڪارو.

۷

هيءَ هير نچي ٿي پئي،
هوءَ سير نچي ٿي پئي،
اڄ پاڻ به يار نچون!
اٿه ڄاهه جون چانڊوڪيون،
اڄ رات سڄي ڏوڪيون،
پي رات بچون نه بچون!

۸

هي چيٽه، ٿي چيٽه لڳي،
۽ پيٽه ٿو، پيٽه لڳي،
۽ سنڌ آ سنڌ ندي.
هڪ جوءِ، پيو جيڏيءَ جي،
تعريفه ڪريان ڪهڙي،
هڪ جند، پي روح رتي.

۹

رستي ۾ اچي منهن پيو،
سو باغ اڪيلو هو،
صوفن جو ۽ انبن جو.
”نيهن“ پير جو لوڙهو هو،
اڪه گهور گليلو هو،
مان گهرميون جو،

۱۰

ڪو ڪٽڪ جو داڻو هو،
يا ننڍڙو هندائو هو،
يا انب پڪو هو.
حوا جي هٿن آري،
آدم جي چپن چنڀڙي،
جنٽ ۾ چڪيو هو جو!

۱۱

انگور چڱا گفٽا،
محبوبه منا تنهنجا،
مخمور ٿيان نه ٿيان!
فردوس جي آڳر ۾،
هڪ حور جي پاڪر ۾،
مسرور ٿيان نه ٿيان!

۱۲

هڪ پُلَ جي حوالي سان،
انداز نرالي سان،
آدم جو قصو نڪتو.
محفل ۾ ته مرڪي پيس،
پر دل ۾ لڳي ٿي پيس،
چڻ منهنجو قصو نڪتو.

۱۳

سسئي جان يا سهڻي جان،
يا منهنجي جلئي جي جان،
معلوم ٿيو ته ماندي آن!
بيگناه جي برقي ۾،
هٿه جان جي جوڪي ۾،
ڪنهن عشق ته آندي آن!

۱۴

لوڏيون مون ادا سايون،
ٿاريون مون نراسايون،
اميد جو آئي آن!
موسم آ جهمر پاتي،
استاد خوشي ڳاتي،
تون عيد جو آئي آن!

۱۵

تون چند تہ مان چشمو،
تون بوہ تہ مان جھونکو،
آٿيان ٿو پيو توکي.
تون دور گھٽو پر مان،
هر رات ڏسي سڀنا،
ماٿيان ٿو پيو توکي.

۱۶

مان لوه تہ تون پارس،
اھسير نہ امرتہ رس،
مان ميھر تون سھٽي،
مان شام تون راڌا،
يوسفہ نہ زليخان، ها،
مان مستہ ۽ تون موکي

۱۷

اوکھاس اٿم ازلي،
اميد ڊگهي ابدي،
محلن ۾ نه ٿو ماپان
تون ڪهڪشائون پر،
آکھاس بکيو مان یر،
ڍاپان ته ڪهين ڍاپان!

۱۸

مرڪين ته چڪيان ماڪي،
سرڪيان ٿو نظر ساقي،
جي نيٺ ڪٿي ٿي پئي!
تعريف ڪريان ڪهڙي،
تمثيل ڪٿي اهڙي،
تن جهڙي وٿين تي پئي!

۱۹

مان واڙ ته تون خوشبو،
مان ديس ته تون دادو،
پاڪر به ڪڍان ڪين مان.
تون سير ته مان دريا،
تون شمع ته مان شعلا،
ٿورو به ڇڄان ڪين مان.

۲۰

اڃيا قهارين سان،
آرن سان ۽ آرين سان،
منهن عشق کي ڏيڻو آ.
شيرين جا ساڙ آهن،
پر مار پهاڙ آهن،
فرهاد ٿي جيو آ.

۲۱

ٽين رات تمنا جي،
ڪله رات تقاضا جي،
اڄ رات آ واعدن جي.
ڪل ڪيڇ جي ڪنوڻن مان،
جذبات جي ڪڪرين مان،
برسات آ بوسن جي.

۲۲

ڪٺهار جي تم تم ۾،
وڻ واءِ جي ڇم ڇم ۾،
چپ چنگ وڃن ٿا پيا.
تن حسن جو جذباتي،
من عشق جو جذباتي،
انگ انگ وڃن ٿا پيا.

۲۳

پر پائين ٿو بوسن سان،
هانءُ نارين ٿو چنڊن سان،
جو باه جو ڪورو آ.
تون ڏنگه تي ڏنگه ٿو ڏين،
جڻ ڏنگه تي ڏنگه ٿو ڏين،
ڏي جيڪو سمورو آ.

۲۴

وسڪار جا اوھيرا،
تپتار ڍنڍون ڍورا،
ٿر ٿانءُ ٿري پيو آ.
خوش ٿي ۽ ڪلئين دل تي،
ٿي مست ملئين دل تي،
اڄ هانءُ ٿري پيو آ.

۲۶

هن گل کي اهو پڙنرو،
چاهت مان اچي چنبرڙيو،
هي ڪائون ڦيرو آ؟
مونکي تہ قسم تنهنجو،
محسوس ايئن ٿئي ٿو،
جڻ پھريون پيرو آ.

۲۷

هڪ تنهنجو منو پڙڪو،
ٻيو پانهن ڪنگڻ چمڪو،
ڪوئل نہ ڪجانءِ ڪوڪو!
هڪ وار وڳا سُرها،
ٻيو ساه تڪا سُرها،
گلشن نہ کڀي خوشبو.

۲۸

ڪو بحث ڪيوسين پئي،
هڪپئي ڏي ڏنو سين پئي،
هيءُ ربط ٿئي ويو چو؟
منهن لال رنگو ٿي ويو،
آواز گگهو ٿي ويو،
موضوع کتي ويو چو؟

۲۹

هڪپئي ڏي ڏسون ٿا پيا،
ڪيڏو نه بچون ٿا پيا،
مخصوص حراس آهي،
طوفان اٿڻ کان اڳ،
برسات وسڻ کان اڳ،
هيءُ ڏيک به خاص آهي.

۳۰

ستہ سمڊ ملي وسعت،
سج چنڊ ڪٿي دولت،
سنسار جي دل نه پري.
مون پيار ڪيو اڻ ڪٿي،
چپي چپي تي هٿن ۾ هٿي،
پر پيار جي دل نه پري.

۳۱

جڳ جڳ نه ٿٽن پاڪيون،
جڳ جڳ نه کٽن چميون،
۽ موت نه مور هجي!
هن ديس جا گهير گهٽيون،
فردوس ضرور ڪريون،
هت حور قصور هجي!

۳۲

ملبوس جپيئي جَر سان،
تندور تي پهتس مان،
پاڻيئي جو گهڙو ٿي پوءِ!
هيءَ جند جلي پئي ٿي،
جڻ سنڌ جلي پئي ٿي،
ات تون به کڙو ٿي پيءُ!

۳۳

دلجاءِ جو قوهارو،
ڪو پيار جو وسڪارو،
دل درد جو ڪو روآ.
استاد جي اولي ۾،
هن آڳي جلي گولي ۾،
هي ملڪ سمورو آ.

۳۴

زندگي جو وڏو گل آ،
لالي جو ننڍو گل آ،
پر آڳو گهڻي ڪنهن ۾؟
ها باغ به جاڳي ٿو،
۽ داغ به جاڳي ٿو،
پر جاڳو گهڻي ڪنهن ۾؟

۳۶

درياهه ته ننڍڙو آ،
پر سمنڊ به تانگهو آ،
او يار ڪير تاري؟
استاد سان تون ملندين،
آجهار اندر ڏسندين،
چر هوندي نظر تاري،

۳۷

خوشبوءِ پيئي پيئي،
انگه انگه ۾ رنگيني،
اڄ تون تہ اٺو تَرُآن!
سيني تي پٽيون سهڻيون،
چولي تي وليون سهڻيون،
نظرن ۾ نبيسر آن!

۳۸

هڪ چنڊ مٿان چمڪي،
ٻيو سمنڊ اڳيان چڱڪي،
ڪيئن جوش ونگي جهلجي!
ها ساز چڙي پوي ٿو،
من مسته ٿڙي پوي ٿو،
وججي تہ ڪيڏي وججي،

۳۹

جيئن سنڌ کي سيد گهري،
۽ منڌ کي مرد گهري،
ايئن توکي گران ٿو مان.
جيئن قوم لاءِ بخش رڙي،
۽ عام لاءِ ڄام لڙي،
تيئن تو لاءِ لڙان ٿو مان.

۴۰

مزدور، ڪسانن جي،
جهونجهار جوانن جي،
دل ديس جي دولتي آ.
استاد بخاريءَ جي،
۽ ان جي پياريءَ جي،
دل ديس جي دولتي آ.

۴۱

پورهيت جي پسيني ۾ ،
سرويچ جي سيني ۾ ،
تي ديس جي دل ٽڙڪي .
انگاس ارادن ۾ ،
شعرن جي قريرن ۾ ،
اعلان اجهل ڦڙڪي .

۴۲

ڪله قهر جي ڪوٽن ۾ ،
اڄ ڊوه جي ڦندن ۾ ،
انسان جو آئيندو !
ڏهڪار جو ديرو آ ،
پر مار جو پهرو آ ،
انصاف ڪٿان ايندو ؟

۴۳

اڌ رات جي پردي ۾ ،
حالات جي هڳدي ۾ ،
سوراج اڀاريون پيا.
قيدن ۾ ڪمنڊن ۾ ،
بندوق جي ٽڙڪن ۾ ،
آواز اٿاريون پيا.

۴۴

اوڏاڻه ٻڌي ٿي پئي!
چو مفت ٻڌين ٿي پئي؟
آجهار مان نڪري آ!
ٿي قربه جي اقرارِي،
ڪنهن ريت مگر پياري،
انڪار مان نڪري آ!

۴۶

اُڏمن ۾ اُچين ڪٿي ٿي،
پُڇرين ۽ پڇين ڪٿي ٿي،
بي باڪ شابه آهين!
تنگور جي جذبن جو،
۽ مير جي غزلن جو،
ڳمپير ڪتاب آهين.

۴۷

اڄ رات ت اُڏمين آهين،
جذبات جي جهومين آهين،
بي تاب رباب آهين.
خوشحال ۽ نذرل جو،
هڪ جهد مسلسل جو،
بي باڪ ڪتاب آهين.

۴۸

ڪيلي ٻه ڪيهر بي،
ويري ٻه وار بي،
پنڊار پٽائيءَ جو،
اي دل! تون اياز آهين،
تنوير، نياز آهين،
گيت آهين گدائيءَ جو.

۴۹

ڳالهائ، ڪلن ڳنديون،
اڪه لاءِ، ڦٽن ننڊون،
سڪ لاءِ، سبب گهرجي.
تاريخ نه چئي بزدل،
محڪوم نه ٿئي محفل،
بيباڪ ادب گهرجي.

۵۰

منهنجي خمار خاني ۾ ،
شعرن جي ڪارخاني ۾ ،
تنهنجي شبابه جون ڳالهيون .
روڪيان ته ڪيترو روڪيان ،
دنيان ۾ رات دن وانگيان ،
ڏوه ۽ ثواب جون ڳالهيون ،

۵۱

بڻجي نهي جڙي آئين ،
موقعو ڏسي مڙي آئين ،
تنهنجو قصور هو يا نه؟
بي اختيار جهومي پيسن ،
توڪي ضرور چهتي ويسن ،
منهنجو قصور هو يا نه؟

۵۲

ترتيءَ ۾ دفن جيئن ٿن آ،
سپنن ۾ منهنجو جوپن آ،
توڙي جو پهتي پيري آ،
ڪي چھڪ، چوچڙيون، پيڙون،
ڪي تھڪ، ڳالھڙيون منڙيون،
ھڪ ھڪ جي ياد گيري آ.

۵۳

جوپن جي پيڙ ۾ جوپن،
جهوميو نچيو نون جذبن،
سو ڏينهن ٿو ڪٿي وسري!
مون تي ڪڪر جھڪي پيا ها،
بوسا صفا وسي پيا ها،
سو مينهن ٿو ڪٿي وسري!

مزید کتب پڑھنے کے لئے آج ہی وزٹ کریں : www.iqbalkalmati.blogspot.com